

Adelige jordebøger. Jacob Ulfelds jordebog 1588. Udg. af Udvalget for udgivelse af kilder til landbefolkningens historie ved Svend Gissel. (Rosenkilde og Bagger, 1964). XXIX + 50 s.

Jacob Ulfelds fornemme jordebog fra 1588 omfattende herresæderne Ulfeldsholm, Selsø og Bavelse foreligger hermed i en mønstergyldig udgave med udførlig indledning og noter. Udgiveren har benyttet Hans H. Fussings efterladte manuskript, men der er tale om et selvstændigt arbejde på grundlag af den originale jordebog, der opbevares på Holckenhavn (det tidligere Ulfeldsholm). Jordebogen er et vigtigt historisk kildeskrift, som er flittigt udnyttet af Fussing i disputatsen Herremand og fæstebonde fra 1942. To ting giver den en enestående position. Mest iøjnespringende er dens interessante farvelagte tegninger, som der heldigvis er fundet råd for at få med i denne udgave. Her finder man den berømte pløje- og såscene og prospekterne af de tre herregårde, af hvilke Bavelse i dag er helt borte. For Holckenhavns vedkommende ser udgiveren sig i stand til at give et nyt bidrag til slottets bygningshistorie. Det andet særlige forhold er det, at jordebogen indgår som et centralt led i en kilderække, der for det sjællandske Selsøs vedkommende giver mulighed for et indgående studium af landsbyudviklingen og fæstebøndernes stilling helt fra o. 1300 og op til de store matriklers tid.

Paul G. Ørberg.

Lensregnskaber og lensjordebøger. Silkeborg lens jordebog 1586. Udg. af Udvalget for udgivelse af kilder til landbefolkningens historie ved Poul Rasmussen. (Dansk Videnskabs Forlag, 1964). XIII + 168 s.

Lensjordebøgerne indsendtes til rentekammeret som bilag til de årlige lensregnskaber. Ordnet efter herreder,

sogne og byer finder man her opregnet alle kronens fæstere i lenet og de ydelser, de skal præstere, foruden selvejerne og deres afgifter. Til den her foreliggende udgave af selve jordebogsteksten har udgiveren knyttet en overordentlig fyldig og skarpsindig kommentar til lensgodsets historie – herunder også det inddragne bispe- og klostergods – baseret på alt foreliggende kildemateriale. Det meget betydelige arbejde, der er nedlagt i bogens anden del, har i høj grad lønnet sig og har aftvunget teksten mere, end man ville have tænkt sig; man kommer bogstaveligt til at tænke på den fine sporhund, der kender sit terræn til bunds og ikke lader blot det spinkleste spor upåagtet. Efter endt læsning er man også i almindelighed ikke så lidt klogere på ejendomsretshistoriske problemer.

Paul G. Ørberg.

BOL OG BY. Meddelelser fra Udvalget for udgivelse af kilder til landbefolkningens historie 5. Landbohistoriske afhandlinger. (Rosenkilde og Bagger, 1964). 98 s.

Denne nye årgang af BOL OG BY rummer to afhandlinger af Svend Gissel om bol og by på godset Selsø og om Sjællands gamle kornmål, to af Knud Prange om selvejets omfang på reformationstiden og om en lavadelig thylandsk slægt, en afhandling af Holger Rasmussen om fiskeretssager ved Nibe birk i 1600- og 1700-tallet og en af Ole Widding om rebning. En gennemgang af hæftet giver et godt billede af det livlige forskningsarbejde, der er i gang inden for agrarhistorien, men også af, hvordan man på mange måder kun står ved en begyndelse. Flere af forfatterne antyder det, og afhandlingerne er i sig selv med til at underbygge det indtryk, at et intenst videnskabeligt arbejde – bl. a. på grundlag af de mange kildepublikationer, som fremkommer i disse år –